

Yakındoğu Medyasında Türkiye ve AB Müktesebatları- *İsrail örneğinde*

Dr. Gil Yaron

Dostumun dostu, benim en iyi dostumdur - veya "İsrail gözüyle Türkiye AB"

Geçenlerde Tel Aviv kentinin en merkezi yeri olan Rabin Meydanı'nın ortasında bir Türk restoranı açıldı. Türkiye, İsrail'in günlük yaşamında çeşitli şekilde temsil edilmektedir. Gerçi bu temsil modern, Kemalist devlet biçiminde değil, aksine 400 yılı aşkın bir Osmanlı hakimiyetinin geride bıraktıkları şeklindedir. Böylece İsrail'in ihtilafli başkenti Kudüs'ün bu simgesi, İsraililere sürekli Türkiye'yi hatırlatacak birçok binadan sadece biridir. Yani buradaki kulenin, İncil'in efsanevi kralı ile bir alakası yoktur, aksine bu kule bir Osmanlı hisarının minaresiydi. Osmanlı hukuku günümüze kadar, İsrail adaletini meydana getiren mozaığın bir temel taşı oluşturmuştur. Tapu (Tabo) sözcüğü gibi

Yakındoğu Medyasında Türkiye ve AB Müktesebatları-İsrail örneğinde

günümüzde kullanılan dildeki birçok kelime Türkçe'den alınmıştır.

Yahudi halkı ile Türkler arasındaki ilişkiler tarihin derinliklerine dayanır. Yahudiler hâlâ Osmanlı sultanlarının, din kardeşlerine yaptığı iyilikleri hatırlamaktadırlar. Okullarda, İspanya'daki engizisyonlar (1486-1492) esnasında Sefarat Yahudilerin Sultan II. Beyazıd'a sığındıkları öğretilmektedir. Yahudiler ve Osmanlılar arasındaki birlikteliğin çok daha önce başladığı fazla bilinmemektedir. Dođu Roma İmparatorluğunun, Hristiyan Bizans'ın Yahudi düşmanı uygulamaları göz önüne alındığında, Yahudilerin Osmanlı fetihlerini kurtuluş olarak görüp memnuniyetle karşılamalarına şaşmamak gerek. Osmanlı sultanları, Avrupa Yahudilerini Osmanlı imparatorluğu'na gelmeleri konusunda tarih boyunca üç kez teşvik etmişlerdir. Daha 1376 yılında Macaristan'dan sürgün edilen Yahudiler Osmanlı İmparatorluğu içinde cemiyetler kurmuş, 1394'te Fransa'dan, 1420'de ise o tarihlerde Venediklilerin elinde bulunan Selanik'ten gelen Yahudiler bunlara katılır. Modern Türkiye, Osmanlı'nın hoşgörülü mirasını sürdürmektedir. Nüfusunun büyük çoğunluğu Müslüman olan ülke olarak Türkiye, İsrail'in varlığını tanyan ilk ülke olmuştur.

İsrail ile Türkiye'yi birbirine bağlayan şey sadece ortak bir tarih değil, aynı zamanda benzer çıkarlar ve mücadelelerdir. Ağırlıklı olarak Arapların bulunduğu bir bölgede her iki ülke de kendisini Arap olmayan bir ülke olarak görmektedir. İki ülke, komşularının kamuoyunda çoğu kez yayılcı gayeler güden askeri güç veya ABD'nin sömürge politikasının araçları olarak algılanmaktadır. İki ülkenin de Arap komşularıyla sınır sorunları bulunmaktadır, iki ülke de dini açıdan oldukça homojen bir yapıya sahip, Batı'ya yönelmiş devletlerdir. Hem Türkiye hem de İsrail'in iç politikasında halkın dünyevi ve dini kesimleri ara-

sında gergin bir ilişki söz konusudur. İki ülke de özerklik çabaları ülke içinde büyük gerginliğe yol açan ve terör tehdidinde neden olan etnik azınlıklara sahiptir. Nihayet Türkiye ve İsrail, aşırı İslamcılardan gelen ve gittikçe artan bir tehlikeyle karşı karşıya olduklarını görmektedir.

Birçok müşterek çıkar, iki ülkeyi sıkı bir işbirliğine götürmektedir. Şimdilerde iki ülke arasındaki ticaret hacmi yılda 2,5 milyar Dolar tutmaktadır. Ayrıca iki ülke ordusu ve güvenlik sanayisi arasında kapsamlı gizli tutulan sıkı bir işbirliği mevcuttur. Fakat İsrail savaş pilotlarının düzenli olarak Türkiye’de eğitim yaptıkları ve Türkiye’nin askeri teçhizatının bakımının İsrail’de yapıldığı bilinmektedir. İsrail turizmi açısından da Türkiye revaçtadır. Türkiye, İsraililerin en sevdiği yakın tatil merkezidir, her yıl 450.000’den fazla turist Türk misafirperverliği ile tanışmaktadır.

Bu yakın ilişkiler göz önüne alındığında İsrail’in Türkiye’nin AB’ye girmesini kendi çıkarı gibi değerlendirmesine şaşırılmaması gerekir. İsrail Dışişleri Bakanlığında Ankara ile ilişkilerin, bakanlığın Avrupa Dairesi’nde ele alınması bir tesadüf değildir. İlmli ittifak ortağının iktidar yapılarında, İslamcı bir partinin ilerleyişinin endişeyle değerlendirildiği İsrail’de, Türkiye’nin laik ve Batılı eğilimini teminat altına almanın en iyi aracı, Türkiye’nin Avrupa Birliği’ne katılmasında görülmektedir. Böylece İslam’ın kontrol altına alınması ve Türkiye’nin müttefik olarak kalması düşünülmektedir. Buna ilave olarak Hıristiyan olmayan Türkiye’nin, İsrail’in bakış açısıyla İsrail’in Avrupa ile kendi ilişkileri için örnek bir durum oluşturması gelir. Çoğunluğu Müslüman olan halk, Hıristiyan devletlerden oluşan bir birliğe alınırsa, Kudüs’ün düşüncesine göre bundan, bir Yahudi devletinin AB ile yaklaşması sonucu çıkarılabilir.

İki ÷lke hükümetleri arasındaki yoğun münasebetler ve iki ÷lke halkı arasındaki samimi ilişkilere rağmen İsrail medyasının Türkiye'ye ilgi-si oldukça azdır. Ne bir radyonun, ne bir televizyonun, ne bir gazete-nin veya ne bir İnternet sayfasının Türkiye'de muhabiri bulunmaktadır. Haberler, ajansların haberlerine dayanmaktadır. Basında yer alan ve Türkiye'nin AB ile müzakerelerini konu edinen az sayıdaki yorum, Türkiye'nin birliğe girmesini desteklemektedir. İsrail'in İnternet'teki en önemli haber sayfası olan YNET'te (ynet.co.il veya İngilizce ynet-news.com) 2006 yılında yayınlanan 100.000'i aşkın yazıdan sadece 642'si Türkiye'yi konu alıyordu. Karşılaştırmak amacıyla söyleyecek olursak "Mısır" sözcüğünü içeren makale sayısı 1337 idi.

Fakat Arap dünyasından yapılan haberler, Filistinlilerle süregelen çatışmaların gölgesinde kalıp bu çatışmalarla belirlenirken ve basın, haberleri sadece bu sorun bakımından aydınlatırken, Türkiye hakkındaki bilgiler çok katmanlı ve daha renklidir. Tatil ülkesi olarak Türkiye önemli bir konudur; Antalya'da açılan her yeni otel İsrail'de manşet olmaktadır. Bu açıdan Türkiye'deki terör tehdidi, dikkatleri üzerine çeken bir konudur. İsraililer için önemli olan en azından tatilde İslamcıların tehdidinden uzak kalmaktır. Spor alanı geçmişte büyük bir rol oynadı, özellikle Haim Revivo gibi futbol starları Türk liglerinde futbol oynadıkları dönemde. Siyasi habercilikte ise bir stratejik ortak olarak Türkiye hakkında çoğunlukla olumlu bir manzara çizilmektedir. Türkiye'nin ÷lkedeki İslamcılar ve bölücü Kürtlere nasıl muamele ettiği, İsrail'de büyük önem arz eder. Kudüs'teki Mescid-i Aksa yakınlarında yapılan kazıların İslam dünyasında kızgınlığa yol açmasından beri, İsrail medyasında Türkiye daha fazla dikkat çekmektedir. Türkiye'ye burada İsrail ile militan olarak algılanan Müslümanlar arasında üstlendiği "rasyonel ve inanılır bir aracı" olma rolü biçilmektedir.

Fakat nihayetinde ölçüler kaçırılmamalıdır. İsrail'in günlük yaşamında haberler büyük bir rol oynasalar bile, burada yine neredeyse sadece ülkenin kendi meseleleri üzerinde yoğunlaşmaktadır, öncelikle de hayati bir mesele olan Filistin meselesi üzerinde. Türkiye içindeki gelişmeler ve ikili ilişkiler, ama aynı zamanda AB'ye üyelik müzakereleri dikkat çekmemekte ve kamuoyunun ilgisinden uzak kalmaktadır. Öyleyse özetle, İsrail ile Türkiye'nin çok sıkı ilişki içinde oldukları söylenebilir. Bu ilişkiler iki ülkenin ortak ekonomik, siyasi ve askeri çıkarlarına dayanmaktadır. İsrail, Türkiye'nin AB'ye alınmasını desteklemekle birlikte medyada bu konuya fazla önem verilmemektedir.